

Over de herkomst, donateurs en gieter van de klok van Oud-Loosdrecht

In het jaarboekje van Niftarlake 1916, waar de opschriften van alle torenklokken in de Vechtstreek zijn weergegeven en besproken door den Secretaris van het Genootschap J. G. Th. Grevenstuk, is een meer uitvoerige bespreking gewijd aan het opschrift van de klok in de Ned. Herv. Kerk te Oud-Loosdrecht (blz. 67—69).

Gemakshalve laten wij de bespreking hier geheel volgen:

„In den vroegeren toren hingen twee klokken. Toen de Franschen in 1673 uit Loosdrecht moesten vluchten, namen zij de torenklokken mede. Achterhaald, konden zij beide klokken niet in veiligheid brengen en hebben er toen een in de Horren (een buurtschap bij Loosdrecht aan den weg naar Kortenhoef) begraven. Vandaar dat deze weg nog „het Fransche pad” heet. De klok is echter tot heden niet teruggevonden.

De klok, die tegenwoordig in den toren hangt, heeft het volgende opschrift:

AU NOM DE JESUS MARIE ET ST. JOSEPH NOUS AVONS
ESTERE FONDUE ET AUGUEMENTEE DE DUOO DU CON-
SENTEMENT DE Mire PIERRE DANIAU RECTEURE ET
DE MESSrs DE LE FABque DU TEPMS DE NOBLE JAN BUY-
ZEAU Sr DE LA PALLUE E'T PIERRE BOUTTEAU Prs. DE LA
Dte FABque LUC DORINEAU Sr. DU FIEF CADOU ET DAMlle
ANNE MARIE DE FAYE FILLE DE HYGUE DE FAYE ES-
CUIERRs DE RIBOUARD ET DE DAMlle ANNE IMBERMONT
NOMMEE MARIE ANNE LEONAR HERVE SCULPTEUR ET
FONDEUR MA FAICTE EN LAN 1661.

In den naam van Jezus, Maria en St. Joseph zijn wij gegoten geworden (en aan God toegewijd?) met toestemming van den genadigen Heer Pieter Daniau rector en van de Heeren der Kerkvoogdij ten tijde van den edelen Jan Buy-

zeau, Heer van La Pallue en Pieter Bouteau praeses van voornoemde Kerkvoogdij, Lucas Dorineau, Heer van leen Cadou en Jonkvrouwe Anne Marie de Faye, dochter van Hugo de Faye, Heer van Ribouard, genaamd Marie Anne.

Leonard Herve beeldhouwer en gieter heeft mij gemaakt in den jare 1661.

(Een andere vertaling van deze tekst en dit opschrift komt voor in „Wandelingen door Gooi- en Eemland p. 222. Men schijnt den schrijver van deze verdienstelijke schetsen niet te hebben medegedeeld dat het opschrift in het Fransch was).

Enkele afwijkingen uitgezonderd, staat hetzelfde afschrift ook in v. d. Aa's Aardr. Woordenboek onder „Loosdrecht", echter zonder vertaling. Behalve om haar opschrift verdient deze klok, (diam. 1.02 M.) gegoten in toon E, ook nog onze aandacht om hare versiering, waarop wij ook in dit artikel willen wijzen.

Reeds in 1916 heeft de Heer Grevenstuk de vraag gesteld hoe komt deze klok, die waarschijnlijk van een Fransche Katholieke Kerk in de Vendée afkomstig is, in den toren te Oud-Loosdrecht? Er werd daarbij op gewezen dat de familienamen la Pallu en Dorineau voorkomen in Poitou, dat tegenwoordig gedeeltelijk tot het Fransche departement Vendée behoort.

Na een uitgebreid onderzoek in het Westkustgebied van Frankrijk, is het mij eindelijk gelukt meer licht omtrent de herkomst van deze klok te kunnen geven. De klok komt uit de buurt van Nantes, en wel uit de parochie Noirmoutier. Twee personen immers in het opschrift genoemd zijn bekend; zij zijn vermoedelijk peter en meter van de klok geweest.

Luc Dorineau, Heer van Fief-Cadou, werd te Noirmoutier mondig verklaard op 28 September 1654. Op 29 Juni 1663 werd hij in het markiezaat van Noirmoutiers bevestigd. Hij was de zoon van Luc Dorineau en Suzanne Rebusse; trad met Marie Borrit in het huwelijk, en moet vóór 15 November 1698 overleden zijn, want op dien dag heeft de boedelscheiding tusschen zijne kinderen plaats.

Dan wordt genoemd Jonkvrouwe Anne Marie de Faye, dochter van *Hugues de Faye*. Deze, zoo vinden wij aange-

teekend, was Heer van Ribouard, en bewilligde op 31 Juli 1636 een schuldbekentenis afgesloten door zijn zoon René. Op 20 Februari komt dezelfde Hugues de Fayes voor als peter bij een doopsel van Louis de Magnen en Marie Anne de Fayes te Vieillevigne (Arrondissement Nantes). Hij teekent Hugues de Faye en wordt genoemd „Chevallier, Seigneur dudit lieu”.

De gegevens werden met groote vriendelijkheid voor mij opgediept door den Heer R. Rodières te Montreuil, die zoo goed was (behalve Les archives de la Barre) ook de *Dictionnaire des familles de Poitou* van Beauchet-Filleau, en de *Notes d'état-civil* (publiées par le Mss de Granges de Surgères) te raadplegen.

De lezingen van het opschrift dezer klok welke wij hier en daar afgedrukt vonden, zijn dus nergens gelijkkluidend weergegeven. Dit zal waarschijnlijk zijn oorzaak hebben in de omstandigheid, dat de klok zich in een kleine toren bevindt, waar men haar moeilijk van elke zijde kan benaderen. Vandaar verschillende lezingen als DUOU voor DVOO, en MIRC voor MIRE, enz. Ook vindt men nergens gewag gemaakt van de vele ornamenten, waarmede de klok is versierd. Zoo mag hier vooreerst gewezen worden op de versiering der kroon met 6 mascarons, vervolgens op den bovenrand bestaande uit charitas-figuren en putti (kleine engelenfiguren) tusschen ranken, druiventrossen enz. Ook het lijf der klok is versierd met sculpturaal werk, waaronder reliefs van engelen en heiligen, waarvan enkele zijn beschadigd en geoxideerd. Bovendien staan aan twee zijden nog grootere voorstellingen; een in kruisvorm, door aanslag onduidelijk geworden, stelt vermoedelijk de val der Engelen, of nederstorting der duivelen voor; (Openb. XIII, 7), de andere een voorstelling van een groep, welke niet goed vastgesteld kan worden, maar dit alles rechtvaardigt genoeg den naam „sculpteur”, (beeldhouwer) zooals de gieter zich noemt.

Behalve genoemde versiering vinden wij nog op het lijf der klok het wapenschild van de adellijke familie de la Tremouille met de hertogelijke kroon gedekt, aan weerszijden door adelaars als tenanten vastgehouden, en daaronder een keten geschakeld van kleine schelpen, waaraan weer een adelaar hangt. Het schild (in goud) draagt een keper (in rood) ver-

gezeld van drie adelaars (in azuur). Dit is het wapen van de hertogen of prinsen de la Tremouille, zooals wij het ook vinden als hartschild in het wapen van de prinses de La Tremouille op het kasteel de Doorwerth. Zou deze te Utrecht wonende Fransche prinses iets met de kerk te doen hebben gehad?

Dit wapen bevestigt nog meer de herkomst der klok uit Noirmoutier. Immers de peter van deze kerk verwierf 26 Juni 1663 met Mathurin Bouriau het markiezaat Noirmoutier van den hertog de la Tremouille. (Beauchet-Fillèau, Dictionnaire des familles du Poitou, t. III p. 146).

Geheel onder aan den rand vinden wij nog een moeilijk te ontcijferen opschrift: LOUIS TĒCRET.....RETAIN. Vermoedelijk zal voor het laatste woord (SAC)RETAIN moeten worden, in het gewestelijk dialect voor „sacristain” of koster gebruikelijk. Het is in dit geval wel een uitzondering, dat de naam van den koster-klokkluder op de klok staat vereeuwigd!

Ten slotte komt de vraag nog naar den gieter der klok. Leonard Hervé, beeldhouwer, die de klok van Loosdrecht maakte in het jaar 1661. Deze gieter „Sculpteur et fondeur”, zooals hij zich telkens noemt, heeft vele gietwerken vervaardigd, zoodat er alleen reeds een artikel zou kunnen geschreven worden om op de belangrijkheid van zijn werk te kunnen wijzen. Als één zijner meesterwerken wordt beschouwd de doopvont van de kerk Saint-Seurin te Bordeaux. Op deze vaasvormige ronde vont staat hetzelfde opschrift als op de Loosdrechtsche klok:

LEONARD HERVE SCULPTEUR MA FAICTE LAN 1659. Daaronder het bekende vers (uit den lofzang „Veni Sancte spiritus”):

Lava quod est sordidum

Riga quod est aridum, etc.

Van Leonard Herve is ook de groote klok van Pleyben (Finistère) geteekend: „HERVE MA FAICT LAN 1667”. Op 24 Juni 1670 heeft hij de oude klok van de parochiekerk Riec (Finistère) opnieuw gegoten, terwijl in 1667 onderhandeld werd met de ingezetenen van Port-Louis over het aanschaffen van drie klokken bestemd voor de kerk van O. L. Vrouw te Port-Louis.

Leonard Hervé was geboortig uit Saumur aan de Loire, maar hij noemde zich steeds „de Nantes”, omdat daar zijne werkplaats en gieterij had gevestigd. Zijn sterfjaar is niet bekend (cf. Mss de Granges de Surgères, *Les artistes nantais*, Paris 1899, p. 269). Voor zoover valt na te gaan zijn in ons land van hem geen klokken of andere gietwerken bekend dan de klok te O. Loosdrecht. Vandaar dat het wel een belangrijke vraag blijft, welke nog geen oplossing heeft gekregen: Hoe is deze oorspronkelijk voor Noirmoutier bestemde klok in Loosdrecht gekomen? Men kan daarover voorloopig allerlei gissingen maken! De historicus Rodières, die met de geschiedkundige bijzonderheden van die streek zeer goed op de hoogte is zegt onderstellende wijze: „Zou deze klok niet afkomstig kunnen zijn van oorlogsbuit, ten tijde van Lodewijk XIV toen de Hollanders onze kusten onveilig maakten?

Maarsen.

A. E. RIENTJES.

Voor vele geschiedkundige en genealogische gegevens ben ik dank verschuldigd aan de H.H. Ch. de la Charie en R. Rodière te Montreuil-sur-Mer, die een groote belangstelling hebben getoond voor dit onderzoek.
